

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
“Донбаський державний педагогічний університет”
Факультет психології, економіки та управління

Кафедра управління навчальними закладами

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ”

підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО КАФЕДРОЮ УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНИМИ
ЗАКЛАДАМИ

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ:

Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальними
закладами **Співак Ярослав Олегович.**

РЕЦЕНЗЕНТИ:

завідувач кафедри обліку та аудиту, доктор економічних наук, професор
Лазаренко Дмитро Олександрович;
кандидат економічних наук, доцент кафедри управління навчальними закладами
Артюхіна Марина Володимирівна.

Рекомендовано до впровадження
науково-методичною радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
17 лютого 2016 р.
Протокол № 2

Проректор з науково-педагогічної роботи

Чайченко С. О.

ВСТУП

Навчальна програма дисципліни «Основи економічної теорії» складена відповідно до освітньої програми та навчального плану підготовки здобувачів ступеня вищої освіти бакалавр.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності розвитку економічних систем, економічні закони та принципи їх функціонування, дії людей, спрямовані на ефективне господарювання за умов обмежених економічних і природних ресурсів, особливості ринкових перетворень економіки України, сучасні процеси глобалізації економічного життя суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: вихідна, передуює вивченню дисциплін «Макроекономіка», «Мікроекономіка».

Програма навчальної дисципліни містить такі змістові модулі:

1. Вступ до економічної теорії. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства.
2. Теоретичні основи ринкової економіки. Перехідна економіка.
3. Економічна теорія та економічна політика держави. Суспільне відтворення та економічне зростання. Закономірності розвитку світового господарства.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

1.1. Основною **метою** викладання курсу «Основи економічної теорії» є здобуття майбутніми фахівцями ґрунтовних економічних знань, формування у них логіки економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання і аналізу економічних процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою професійною діяльністю.

1.2. Основними **завданнями** дисципліни є: набуття належних навичок раціональної економічної поведінки, виходячи з концептуальних основ ринкової економіки, розуміння особливостей функціонування сучасних ринків та утворення цін на послуги праці, капіталу, природних ресурсів відповідно до типу ринкової структури; набуття навичок аналізу агрегованих показників,

визначення чинників і наслідків макроекономічного розвитку господарських систем, а також можливостей держави коригувати цей розвиток відповідно до цілей та пріоритетів економічної політики.

1.3. За результатами вивчення дисципліни «Основи економічної теорії» у здобувачів повинні бути сформовані такі компетентності:

загальні:

готовність використовувати систематизовані економічні знання, уміння і практичні навички економічної діяльності, спрямовані на вироблення економічної свідомості та світогляду, набуття досвіду самостійного аналізу та оцінки економічних явищ та процесів;

спеціальні:

здатність приймати економічно ефективні рішення в професійній та соціально-побутової діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 90 годин / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1.

Вступ до економічної теорії. Загальні засади соціально-економічного розвитку суспільства

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

1. Зародження і еволюція політичної економії
2. Основні напрями сучасної економічної теорії
3. Розвиток економічної думки України
4. Предмет і функції економічної теорії
5. Економічні закони і категорії. Методи економічної теорії.

Тема 2. Економічна система суспільства.

1. Економічні потреби та інтереси .

2. Відносини власності як основа економічної системи.
3. Форми власності в економіці України.
4. Особливості роздержавлення і приватизації в Україні.
5. Зміст економічної системи. Типи економічних систем.

Тема 3. Виробництво, його сутність та роль у житті суспільства.

1. Суспільне виробництво: суть, структура.
2. Основні фактори суспільного виробництва.
3. Обмеженість виробничих ресурсів.
4. Проблеми організації економіки.
5. Економіка та ефективність. Крива виробничих можливостей.

Тема 4. Теорія товару і грошей.

1. Форми суспільного господарства. Товарне виробництво: умови виникнення та характерні риси.
2. Товар і його властивості.
3. Величина вартості товару.
4. Теорії вартості.
5. Розвиток форм вартості та виникнення грошей.
6. Суть і функції грошей.
7. Грошовий обіг і його закони.
8. Сучасні зміни в грошовому обігу.
9. Суть, причини та наслідки інфляції.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Теоретичні основи ринкової економіки. Перехідна економіка.

Тема 5. Теоретичні основи ринкової економіки та її основні елементи.

1. Виникнення, суть та функції ринку.
2. Структура та види ринку.
3. Інфраструктура ринку.

4. Особливості становлення ринкових відносин в Україні.
5. Економічна природа попиту та пропозиції.
6. Механізм ринкового саморегулювання.
7. Фактори, що визначають попит та пропозицію.
8. Еластичність попиту і пропозиції.
9. Ринкова конкуренція, її суть, форми та значення у розвитку економіки
10. Монополія: суть, причини виникнення та форми прояву
11. Подолання монополізму і створення умов для ринкової економіки.

Тема 6. Підприємство та підприємство в ринковій економіці.

1. Сутність підприємництва.
2. Формування системи підприємництва в Україні.
3. Різноманітність форм підприємницької діяльності.
4. Особливості становлення малих підприємств.

Тема 7. Капітал підприємства, його кругообіг та обіг.

1. Підприємство як первинна ланка ринкового виробництва. Види підприємств.
2. Фонди підприємства та їх кругообіг.
3. Витрати виробництва та їх види.
4. Дохід підприємства. Прибуток, його призначення, розподіл і перерозподіл.

Тема 8. Капітал сфери обігу.

1. Торговий капітал і торговий прибуток.
2. Позичковий капітал і позичковий відсоток.
3. Кредит і його форми.

Тема 9. Ринкові відносини в аграрному секторі.

1. Стан, проблеми та особливості сільськогосподарського виробництва
2. Розвиток підприємництва в сільському господарстві
3. Основні напрямки реформування сільського господарства

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Економічна теорія та економічна політика держави.

Суспільне відтворення та економічне зростання.

Закономірності розвитку світового господарства.

Тема 10. Доходи населення, їх формування та розподіл.

1. Доходи населення і їх диференціація.
2. Рівень життя і бідність.
3. Заробітна плата: суть, форми і системи.
4. Соціальна політика держави.
5. Зайнятість населення і її основні форми.
6. Ринок робочої сили.
7. Безробіття: суть, причини, види.
8. Особливості зайнятості та безробіття в Україні.

Тема 11. Держава та її економічні функції.

1. Місце держави в ринковій економіці.
2. Методи і форми державного регулювання ринкової економіки.
3. Суть і функції фінансів.
4. Державний бюджет і його структура.
5. Податки і податкова система.

Тема 12. Світове господарство і міжнародні економічні відносини.

1. Суть і тенденції розвитку світового господарства.
2. Міжнародна торгівля та світовий ринок.
3. Міжнародна економічна інтеграція та необхідність включення економіки України в систему світового господарства.
4. Україна в систему світового господарства.
5. Національні і світова валютні системи.
6. Валютні курси і конвертованість валют.
7. Валютний ринок і валютні операції.
8. Міжнародний кредит і світовий ринок позичкових капіталів.

Тема 13 Економічні аспекти глобальних проблем.

1. Економічні аспекти глобальних проблем. Суть глобальних проблем сучасності.
2. Сучасні форми прояву та можливості розв'язання глобальних проблем людства.

3. Рекомендована література.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція (Основний Закон) України: Прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28 червня 1996 р.- К.: Україна, 1996.
2. Господарський кодекс України: Офіційний текст. – К.: Юрінком Інтер, 2003.
3. Закон України «Про акціонерні товариства» – ВВРУ, 2008, №50-51, ст. 384. Із змінами, внесеними згідно із Законом №2154-VI (2154-17) від 27.04.2010.
4. Бюджетний кодекс України // ВВРУ. – 2010, N 50-51, ст.572
5. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» // ВВРУ. – 2000. - № 51-52.
6. Закон України «Про банки і банківську діяльність» // ВВРУ. – 2001. - № 5-6.
7. Закон України «Про Національний банк України» // ВВРУ. – 1999. - № 29, ст.238
8. Закон України «Про інноваційну діяльність» // ВВРУ. – 2002. - № 36.
9. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» // ВВРУ. – 2003. - № 7.
10. Закон України «Про товарну біржу» // ВВРУ. – 1992. - № 10.
11. Закон України «Про цінні папери та фондову біржу» // ВВРУ. – 1991. - № 38.
12. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» // ВВРУ. – 1991. - № 29.
13. Закон України «Про захист економічної конкуренції» // ВВРУ. – 2001. - № 12, ст.64
14. Закон України «Про зайнятість населення» // ВВРУ. – 1991. - № 14.

15. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» // ВВРУ. – 2000. - № 36.
16. Закон України «Про ціни і ціноутворення» // ВВРУ. – 1990. - № 52.
17. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // ВВРУ. – 1991. - № 47.
18. Закон України «Про захист іноземних інвестицій» // ВВРУ. – 1991. - № 46.
19. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом» // ВВРУ. – 2003. - № 5.

Основна література

20. Андрищенко А. М. Економічна теорія: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. -282 с.
- 21.Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 5-те вид., стер. – К.: Знання-Прес, 2006. – 615 с.
22. Білорус О. Г. Економічна система глобалізму. – К.: КНЕУ, 2013.
23. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. – Донецьк: Янтра, 2011.
24. Горкіна Л. М. І Туган-Барановський¹ в економічній теорії та історії. – К.: ІЕ НАНУ, 2010.
- 25.Історія економічних учень: Підручник: У 2 ч. – Ч.1 / За ред.. В. Д. Базилевича – 3-тє вид., випр.. і доп – К.: Знання, 2006.- 582 с.
26. Лопатинський Ю. М. Синергетичні взаємодії окремих компонентів економічної теорії // Генезис інституційної системи транзитивних економік. — Чернівці, 2009 - С. 46-48.
27. Луць Л. А. Нормативно-правова колізія та конкуренція: теоретичні аспекти // Міжнародна науково-практична конференція «Право та економіка: генезис, сучасний стан та перспективи розвитку». — О., 2008. — С.273-277.
28. Макаренко Л. П. Механізми функціонування, відтворення й розвитку суспільного виробництва (економічної системи) // Продуктивні сили і регіональна економіка. — К., 2007. — 4.1. — С.4Г-5
29. Макконел Р., Брю С. Економікс.: принципы, проблемы и политика: Учебник: Пер. с англ. – 14-е изд. – М.: ИНФРА-М, 2003. – 972с.

30. Мочерний С. В. Економічна теорія: навч. посіб. Вид. 3-тє. доп. і перероб. — К. : Академія. 2008. —640с.
31. Основи ринкової економіки: Курс лекцій. – К., НАВСУ, 2009.
32. Радченко В. В. Необхідність наукового підходу до визначення предмета економічної теорії// Україна в ХХІ столітті: проблеми та перспективи соціально-економічного розвитку. — Кам'янець-Подільський, 2008. С.25-29.
33. Фицик Л. А. Економічна теорія.: Навч. посібник. К.: Центр учбової літератури, 2009.- 282 с.
34. Чистякова В. М., Литвинова О. Н., Коломийчук В. С. Економічна теорія: 100 основних питань: експрес-довідник. Г.:ГДМУ "Укрмедкнига".2009. — 128 с.
35. Экономическая теория для юристов в схемах : [учеб. пособие для вузов осуществляющих подгот. специалистов-юристов по спец. 03. 04] / О. В. Шевцова, Г. И. Волкова; МВД Украины, Луган. гос. ун-т внутр. дел. им. Э. А. Дидоренко. — Луганск: **РИО** ЛГУВД **им. Э. А. Дидоренко**, 2009.—239 с.

Інтернет-ресурси

36. www.ac-rada.gov.ua- Офіційний сайт Рахункової палати України
37. www.customs.gov.ua- Офіційний сайт Державної митної служби
38. www.kmu.gov.ua- Офіційний сайт Кабінету Міністрів України
39. www.mfu.gov.ua- Офіційний сайт Міністерства фінансів України
40. www.nbu.gov.ua-Офіційний сайт Національного банку України
41. www.pravoznavec.com.ua- Електронна бібліотека юридичної літератури «равознавець»
42. www.ac-rada.gov.ua- Офіційний сайт Верховної Ради України
43. www.sta.gov.ua- Офіційний сайт Державної податкової адміністрації
44. www.stat.gov.ua- Офіційний сайт Державного комітету статистики України
45. www.stat.gov.ua- Офіційний сайт Державного комітету статистики України
46. www/treasury.gov.ua- Офіційний сайт Державного казначейства України
47. [http: // economicus/ gov](http://economicus.gov.ua) – економічний портал, головна мета якого, - надання якісної інформації по найширшому спектру економічних дисциплін.

48. [http: // www. Libertarium. ru](http://www.Libertarium.ru) – Колекція текстів російських вчених з проблем економічної теорії і економічної політики, переклади статей та книг відомих західних економістів.
49. [www. nber.org](http://www.nber.org) – Національне бюро економічних досліджень США.
50. [www. oecd. org](http://www.oecd.org) - Організація економічного співробітництва та розвитку.
51. [www.cera. newshool.edu/het](http://www.cera.newshool.edu/het) – сайт по історії економічної думки.
52. [www.worldbank. org](http://www.worldbank.org) – Світовий банк.
55. www.imf.org - Міжнародний валютний фонд.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік.

5. Засоби діагностики результатів навчання: ділові ігри, практичні завдання, тестові завдання.